

**“Οι Εθνικές Γλώσσες και η Ορολογία στην Ανώτατη Εκπαίδευση,
στην Επιστήμη & στην Τεχνολογία”
Ημερίδα EAFT – ΕΛΕΤΟ, Αθήνα, 7 Νοεμβρίου 2013¹**

Επιμέλεια: Κατερίνα Τοράκη, συντονίστρια της Επιτροπής ΕΛΟΤ/ΤΕ2²

Με το σύνθημα Η Ευρωπαϊκή Κοινωνία των Πολιτών αγκαλιάζει την Πολυγλωσσία, η ΕΛΕΤΟ, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας EAFT και με την συνεπικουρία του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Πανεπιστημίου Κύπρου, διοργάνωσε στις 7 Νοεμβρίου 2013 την ευρωπαϊκή ημερίδα «Οι Εθνικές Γλώσσες και η Ορολογία στην Ανώτατη Εκπαίδευση, στην Επιστήμη & στην Τεχνολογία», σε σύνδεση με το 9ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» της ΕΛΕΤΟ.

Η ημερίδα εντάσσεται στη σειρά των ετήσιων επιστημονικών συναντήσεων της EAFT που ξεκίνησαν το 2008 με ένα συνέδριο στις Βρυξέλλες, προκειμένου να διερευνηθούν τα προβλήματα από την προώθηση της αγγλοδιδακτής ανώτατης εκπαίδευσης στην ολλανδικά ομιλούσα Ευρώπη (Ολλανδία και Φλάνδρα). Οι προβληματισμοί που τέθηκαν τότε, αλλά που ακόμη μέχρι σήμερα τίθενται και έτσι διατυπώθηκαν από τους διοργανωτές και της φετινής ημερίδας, αφορούν ερωτήματα όπως:

Ποιος το αποφάσισε αυτό; Είχε υπάρξει κατάλληλη δημοκρατική διαβούλευση; Ήταν το διδακτικό προσωπικό προετοιμασμένο γι' αυτήν την αλλαγή; Και η ποιότητα της μεταφοράς γνώσης; Αν ο πληθυσμός μάθαινε ότι στα παιδιά του δεν επιτρέπεται πλέον να σπουδάζουν στη μητρική τους γλώσσα, πώς θα αντιδρούσε; Τα πανεπιστήμια πληρώνονται σε μεγάλο βαθμό από τον πολίτη, τον φορολογούμενο. Και τι θα συμβεί εάν το επόμενο κύμα αποφοίτων, εκπαιδευμένο κυρίως στα αγγλικά, εισέλθει στην αγορά εργασίας; Σκέφτηκε κανένας τις κοινωνικές και πολιτισμικές συνέπειες; Και σκέφτηκαν οι διοικήσεις των πανεπιστημίων τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα; Θέλησαν να αλλάξουν εκ βάθρων τον πολιτισμό και την ταυτότητα της χώρας; Ποιες θα ήταν οι συνέπειες για την ευρωπαϊκή συνεργασία, που είναι θεμελιωμένη πάνω στην πολιτισμική και γλωσσική διαφορετικότητα των λαών και των χωρών που την συνθέτουν;

Στην πραγματικότητα, δεν υπήρξε η ενημέρωση των Ευρωπαίων πολιτών και πολύ περισσότερο η διαβούλευση γι' αυτό, ενώ η αλλαγή γλωσσικού καθεστώτος στα πανεπιστήμια μπορεί να έχει επιπτώσεις στη μεταφορά της γνώσης και στην ποιότητα και αποτελεσματικότητα των σπουδών. Για τους λόγους αυτούς, καθιερώθηκαν τα ετήσια συνέδρια με το παραπάνω θέμα και με στόχο την εξερεύνηση της κατάστασης, την αύξηση της ευαισθητοποίησης και την κινητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών. Με την διοργάνωση μάλιστα σε διαφορετική χώρα κάθε χρόνο, δίνεται η ευκαιρία, πέραν των άλλων, να διατυπώνονται προτάσεις γλωσσικής πολιτικής για την κάθε χώρα ξεχωριστά.

Στην ημερίδα της Αθήνας μίλησαν επιστήμονες ειδικοί στα θέματα της γλώσσας και της ορολογίας από Ελλάδα, Κύπρο, Ολλανδία, Ισπανία/Καταλονία, Σουηδία, Νορβηγία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο/Ουαλία, Εσθονία και Σλοβενία. Στόχος της Ημερίδας ήταν αφενός να αναλύσει την κατάσταση όσον αφορά τη χρήση των εθνικών γλωσσών και την αυξανόμενη χρήση της Αγγλικής ως γλώσσας διδασκαλίας στην ανώτατη εκπαίδευση και αφετέρου να αξιολογήσει τις επιπτώσεις στην επιστημονική γλώσσα και ορολογία, τη γλωσσική συμπεριφορά, την ποιότητα της μεταφοράς γνώσης και την επαγγελματική απόδοση των αποφοίτων.

¹ Απόσπασμα από το ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ, (Δελτίο της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας), Αρ.123, Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2013 (http://www.eleto.gr/download/Orogramma/Or123_V07.pdf)

² Εδώ παρουσιάζονται περιληπτικά τα κύρια σημεία των παρουσιάσεων. Τα πλήρη κείμενα και όλες οι πληροφορίες για την ημερίδα, εδώ: http://www.eleto.gr/gr/ELETO-EAFT_Conference_2013-11-07.html

Σημαντική για τη σημασία που δίνεται στο θέμα από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν η παρέμβαση, με βιντεομήνυμα, της **Ανδρούλλας Βασιλείου**, Ευρωπαϊάς Επιτρόπου για την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό, την Πολυγλωσσία και τη Νεολογία, η οποία τόνισε την ανάγκη για γλωσσική πολυμορφία που αποτελεί «έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους του ευρωπαϊκού οικοδομήματος». Αναφέρθηκε στις πρωτοβουλίες που βασίζονται στο σύνθημα «Ενότητα μέσα από την πολυμορφία» και σε δράσεις που στοχεύουν στη δημιουργία, ανταλλαγή και χρήση ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων σε όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες.

Η Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών **Αμαλία Μόξερ** στο χαιρετισμό της, εκπροσωπώντας τον πρύτανη Θεοδόσιο Πελεγρίνη, αναφέρθηκε στην πολιτική του Ιδρύματος σχετικά με την χρήση της ελληνικής γλώσσας στα προγράμματα σπουδών.

Ο Κώστας Βαλεοντής, πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ, σημείωσε ότι η εθνική γλώσσα σε κάθε κράτος, ως το ύψιστο κοινό κοινωνικό και πολιτισμικό αγαθό, αποτελεί τον κοινό κώδικα επικοινωνίας μεταξύ των πολιτών, καθώς και το όχημα μεταφοράς και μετάδοσης της γνώσης. Όταν αφαιρείται από την εθνική γλώσσα, είπε, η δυνατότητα να περιγράφει και να μεταφέρει τη νέα γνώση, τότε επέρχεται «η βαθμιαία αποξένωσή της από τα αναπτυσσόμενα πεδία και η επακόλουθη συρρίκνωσή της».

Ο Jan Hoel, πρόεδρος της EAFT και μέλος του Γλωσσικού Συμβουλίου της Νορβηγίας, απηύθυνε χαιρετισμό (κατά το ήμισυ στην ελληνική, ως καλός γνώστης και της ελληνικής γλώσσας), όπου έθεσε ερωτήματα σχετικά με την αξία και τη σημασία των φυσικών και των ειδικών γλωσσών, με την ανάγκη καθιέρωσης μίας κοινής γλώσσας για την επικοινωνία ως *lingua franca* απέναντι στα γλωσσικά εμπόδια, με τους λόγους για τους οποίους κυριαρχεί η αγγλική γλώσσα και τις πιθανές επιπτώσεις στις τοπικές κοινωνίες.

Η ομότιμη καθηγήτρια Γλωσσολογίας του ΑΠΘ **Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη** στην ομιλία της με τίτλο “Η συμβολή της ελληνικής γλώσσας στη διαμόρφωση της διεθνούς επιστημονικής ορολογίας” αναφέρθηκε στις ποικίλες περιπτώσεις δανεισμού των ευρωπαϊκών γλωσσών από την ελληνική, κύρια στο ακαδημαϊκό και επιστημονικό λεξιλόγιο, και οι οποίες αφορούν λεξικές μονάδες που δημιουργήθηκαν με δανεισμό είτε απευθείας είτε μέσω της λατινικής καθώς και αυτές που κατασκευάστηκαν με αρχαιοελληνικά στοιχεία. Έδωσε παραδείγματα που δείχνουν την επίδραση της αρχαιοελληνικής στη διαμόρφωση λεξικών μονάδων στις άλλες γλώσσες, όπως έγινε με την ανάγκη για δημιουργία κατηγοριών ταξινόμησης, αναλύοντας προς τούτο το στοιχείο - ειδής < είδος που σημασιολογικά συνδέεται με την έννοια ΒΛΕΠΩ και οδηγεί σε επίθετα με τη σημασία ‘που μοιάζει ως προς τη μορφή, το σχήμα, τη σύσταση’ (π.χ. γεωειδής ‘geoid’, ελικοειδής ‘helicoïdal’ κτλ.). Καταλήγοντας, προτείνει, αν και δεν υπάρχουν φυσικοί ομιλητές της αρχαίας ελληνικής, να υιοθετηθεί για διδασκαλία στον επιστημονικό κόσμο σε παγκόσμιο επίπεδο των στοιχείων της ελληνικής που χρησιμοποιούνται στον επιστημονικό λόγο, δηλ. σχηματιστικών στοιχείων, προθημάτων και επιθημάτων αλλά και Κανόνων Κατασκευής Όρων, που θα επιτρέψουν στους επιστήμονες να κατανοήσουν βαθύτερα τον επιστημονικό λόγο στη μητρική τους γλώσσα αλλά και σε πολλές άλλες γλώσσες, αλλά και να παραγάγουν ορθό επιστημονικό λόγο.

Ο Joseph Mariani, διευθυντής του Ινστιτούτου για πολυγλωσσική και πολυμεσική πληροφόρηση IMMI, στην ομιλία του με τίτλο “ICT Enabling Language Diversity” αναφέρθηκε στα ζητήματα όπου οι ΤΠΕ μπορούν να συμβάλουν στην υποστήριξη της γλωσσικής ποικιλίας. Έδωσε εντυπωσιακά στοιχεία για την υπάρχουσα γλωσσική κατάσταση στον κόσμο, για να υποστηρίξει ότι με την πολυγλωσσία οι πολίτες διατηρούν τα διαφορετικά πολιτισμικά και γλωσσικά τους στοιχεία, αλλά ταυτόχρονα επικοινωνούν μεταξύ τους. Ανέφερε ζητήματα που υπάρχουν σε θεσμούς όπως η Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Europeana, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κ.ά.), καθώς και σε δραστηριότητες όπως υποτιτλισμός, υπερτιτλισμός, μεταφράσεις κτλ., και τα οποία μπορούν να αντιμετωπιστούν με τις γλωσσικές τεχνολογίες. Αναφέρθηκε στα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες των γλωσσικών τεχνολογιών και πρότεινε την υιοθέτηση ενός προγράμματος

ανάπτυξης γλωσσικών τεχνολογιών για όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος του ψηφιακού χάσματος.

Ακολούθησε παρουσίαση της παρούσας κατάστασης σχετικά με τη χρήση των εθνικών γλωσσών στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Ο **Παναγιώτης Κριμπάς**, επίκουρος καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, στην ομιλία του με τίτλο “Η νομική θέση της ελληνικής γλώσσας στην ανώτατη εκπαίδευση και η χρήση ελληνικής ορολογίας στην επιστήμη και την τεχνολογία: η σημερινή (2013) πραγματικότητα στην Ελλάδα”, παρουσίασε την ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με τη θέση της ελληνικής γλώσσας στην ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα και σκιαγράφησε την αντίστοιχη πραγματικότητα στην επιστήμη και την τεχνολογία, με ιδιαίτερη μνεία του ρόλου της ορολογίας, καταλήγοντας ότι - τουλάχιστον προς το παρόν - η ελληνική γλώσσα δεν κινδυνεύει στην εκπαίδευση, ενώ χρειάζεται ενίσχυση η χρήση της Ελληνικής στην τεχνολογία, στις θετικές και στις κοινωνικές επιστήμες.

Ο **Jan Roukens**, εκπρόσωπος της EAFT στην Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Πολυγλωσσίας και μέλος πολλών ολλανδο-φλαμανδικών πολιτιστικών και γλωσσικών ενώσεων, στην τοποθέτησή του με τίτλο “Ευρώπη και Κάτω Χώρες” αναφέρθηκε στους λόγους για τους οποίους παρατηρείται υποβάθμιση ή και θάνατος μιας γλώσσας και παρουσίασε την κατάσταση στα πανεπιστήμια των Κάτω Χωρών. Η Ολλανδία έχει το προβάδισμα στην Ευρώπη στη χρήση της αγγλικής για τη διδασκαλία. Όλα τα μεταπτυχιακά προγράμματα και το ήμισυ των προπτυχιακών διεξάγονται στην αγγλική, ενώ στη Φλάνδρα τα μισά μεταπτυχιακά και όλα τα προπτυχιακά διεξάγονται στην ολλανδική. Δεν αναπτύσσεται επιστημονική ορολογία, οι επιστήμονες δεν μπορούν να γράψουν επιστημονικά κείμενα ή εγχειρίδια στην ολλανδική. Αν και υπάρχουν λίγες μόνο κινήσεις ευαισθητοποίησης, είναι αισιόδοξος ότι θα γίνει κάτι εάν βρεθούν οι άνθρωποι με όραμα και ενεργητικότητα.

Η **Marjeta Humar**, ερευνήτρια στο τμήμα Ορολογίας του Ινστιτούτου σλοβενικής γλώσσας, αναφέρθηκε στα προβλήματα που παρουσιάζονται από τη χρήση της σλοβενικής στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Σλοβενίας. Αν και το Σύνταγμα της χώρας αλλά και το Εθνικό Πρόγραμμα για τη Γλωσσική Πολιτική 2009-2011 δίνουν έμφαση στην υποστήριξη της σλοβενικής γλώσσας, η κατάσταση άλλαξε μετά την είσοδο στην ΕΕ και σε συμμόρφωση με τις συμφωνίες της Μπολόνια. Η αγγλική διεισδύει σε όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα, δεν υποστηρίζεται η σλοβενική γλώσσα και ορολογία, ενώ σε ολόκληρο το κείμενο για το Εθνικό Πρόγραμμα Ανώτατης Εκπαίδευσης 2011-2020, η σλοβενική γλώσσα αναφέρεται μόνο μία φορά. Παρ' όλα αυτά, καταβάλλονται προσπάθειες από το Ινστιτούτο Σλοβενικής Γλώσσας και άλλους φορείς για την υποστήριξη της εθνικής γλώσσας και την ανάπτυξη δράσεων και εργαλείων ορολογίας.

Ο **Jordi Bover i Salvadó**, διευθυντής του Κέντρου Καταλανικής Ορολογίας TERMCAT και γραμματέας της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ορολογίας, συγκίνησε ξεκινώντας με την αναφορά του στην ακούραστη εργάτρια της καταλανικής γλώσσας και ορολογίας **Rosa Colomer Artigas**, διευθύντριας του TERMCAT, που έφυγε πρόσφατα στα 47 της μετά από ασθένεια και την απαγγελία ενός ποιήματος του καταλανού ποιητή **Salvador Espriu**. Στη συνέχεια, παρουσίασε την γλωσσική πολιτική στα πανεπιστήμια της Καταλονίας και στο πρόγραμμα TERMCAT. Υπογράμμισε ότι η αυξημένη χρήση της αγγλικής δεν αποτελεί, προς το παρόν τουλάχιστον, απειλή, δίνοντας την ευκαιρία τόσο σε φοιτητές από όλο τον κόσμο να έρθουν στην Καταλονία για σπουδές αλλά και στους ντόπιους φοιτητές να βελτιώσουν τα αγγλικά τους και να έχουν αυξημένες δυνατότητες απασχόλησης στο εξωτερικό. Με τα Προγράμματα για τη διαχείριση της πολυγλωσσίας, ενθαρρύνεται η χρήση της καταλανικής ως πρώτης γλώσσας και η προώθηση τρίτων γλωσσών, κύρια της αγγλικής. Ο εκπαιδευτικός είναι ελεύθερος να επιλέξει τη γλώσσα στην οποία θα διδάξει, είναι όμως υποχρεωμένος να το έχει δηλώσει από την αρχή πριν ο φοιτητής επιλέξει το σχετικό πρόγραμμα, ώστε να εξασφαλιστεί η λεγόμενη γλωσσική ασφάλεια των φοιτητών. Αντίστοιχα, και ο φοιτητής είναι ελεύθερος να επιλέξει τη γλώσσα στην οποία θα παρακολουθεί το μάθημα ή θα δίνει εξετάσεις. Καταλήγοντας, υποστηρίζει ότι θα πρέπει να υπάρχουν αντίστοιχα γλωσσικά προγράμματα στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, ώστε να διασφαλίζεται “η χρήση των εθνικών

γλωσσών σε ειρηνική συνύπαρξη με την αγγλική, η οποία θα εξακολουθεί να κυριαρχεί ως *lingua franca*, ειδικά στην έρευνα αιχμής”. Επίσης, υποστήριξε ότι θα πρέπει να αναπτύσσονται ορολογικοί πόροι, τουλάχιστον δίγλωσσοι, ώστε να υπάρχει αντιστοίχιση ανάμεσα στην αγγλική και τις εθνικές γλώσσες, καθώς και μια μεγάλη πολυγλωσσική ορολογική βάση δεδομένων, ελεύθερη στο διαδίκτυο, με δυνατότητες αναζήτησης ως προς το θέμα και ως προς τη γλώσσα.

Ο **Peep Nemvalts**, επικεφαλής του Κέντρου για την ακαδημαϊκή εσθονική στο Πανεπιστήμιο του Ταλίν, αναφέρθηκε στα αναπτυξιακά προγράμματα που έχουν ως στόχο την υποστήριξη της εσθονικής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά και στις αντιφάσεις ανάμεσα σε διαφορετικές στρατηγικές, που από τη μια υποστηρίζουν τη χρήση της εσθονικής και από την άλλη υποβιβάζουν το ρόλο της αφαιρώντας την υποχρέωση αυτή από τα διδακτορικά προγράμματα. Παρουσίασε έρευνα σε υποψήφιους διδάκτορες, σύμφωνα με την οποία η χρήση της εσθονικής είναι περισσότερο πολύτιμη σε τομείς όπως εκπαίδευση, πολιτισμός και νομικά, ενώ στην ερώτηση αν θεωρούν ότι είναι υποχρεωμένοι να γράφουν σε συγκεκριμένη γλώσσα, το 75% για τις θετικές και εφαρμοσμένες επιστήμες και το 46% για τις κοινωνικές απάντησαν Ναι για την αγγλική, ενώ ποσοστό 22% και 17% αντίστοιχα ήταν για την εσθονική.

Η **Delyth Prys**, αρχισυντάκτρια του Κέντρου Τυποποίησης της ουαλικής ορολογίας στο Πανεπιστήμιο του Bangor της Ουαλίας, αναφέρθηκε στη χρήση της ουαλικής, που είναι η επίσημη γλώσσα της Ουαλίας μαζί με την αγγλική και παρουσίασε το εικονικό Εθνικό Κολλέγιο στην Ουαλική (Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol), με παρουσία σε όλα τα πανεπιστήμια και αντικείμενο τη διδασκαλία και την έρευνα στην ουαλική γλώσσα. Ως επιχειρήματα για τη χρήση της μητρικής γλώσσας προβάλλονται το δικαίωμα των σπουδαστών να εκπαιδεύονται στη γλώσσα τους, το δικαίωμα του κοινού να επιλέγει υπηρεσίες από εργαζόμενους που χρησιμοποιούν την ίδια γλώσσα και η αύξηση στην παγκόσμια γνώση που σχετίζεται με την “επικοινωνιακή υγεία της ανθρωπότητας”, όπως λέει. Τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά κάθε γλώσσας δίνουν διαφορετικούς τρόπους έκφρασης και αντίληψης των πραγμάτων και επομένως “βαθύτερα επίπεδα καινοτομίας και έρευνας”. Και καταλήγει με τα λόγια του Ουαλού διανοητή της Αναγέννησης William Salesbury ότι “εάν δεν θέλεις να είσαι χειρότερος από τα ζώα, τότε να μαθαίνεις στη δική σου γλώσσα, εάν δεν θέλεις να είσαι περισσότερο αφύσικος από οποιοδήποτε άλλο έθνος κάτω από τον ήλιο, αγάπησε τη γλώσσα σου κι εκείνους που την αγαπούν”.

Η **Anna-Lena Bucher**, διευθύντρια του Σουηδικού Κέντρου Ορολογίας, επεσήμανε ότι 9 στις 10 διατριβές γράφονται στην αγγλική (το 94% των διατριβών στις θετικές επιστήμες, το 65% στις κοινωνικές και το 37% στις ανθρωπιστικές) ενώ οι 3 στις 10 έχουν περίληψη στη σουηδική. Υπάρχουν κάποιες φωνές που φοβούνται ότι η κυριαρχία της αγγλικής είναι απειλή για τη σουηδική γλώσσα, καθιστώντας τη γλώσσα άχρηστη, αλλά και τους σπουδαστές με δυσκολίες μάθησης και τους εκπαιδευτικούς με δυσκολίες χρήσης της αγγλικής ως γλώσσας διδασκαλίας. Γι' αυτό, είπε η ομιλήτρια, υπάρχουν “αναγκαστικοί δημοκρατικοί λόγοι για τους οποίους πρέπει να υιοθετηθεί πολυγλωσσική προσέγγιση και να ενδυναμωθούν οι θέσεις και των δύο γλωσσών – σουηδικής και αγγλικής, ως κύριων ακαδημαϊκών γλωσσών”. Οι λύσεις για το πρόβλημα μπορεί να είναι θεσμικό πλαίσιο και γλωσσικά εργαλεία. Παρουσιάζει το νόμο για τη γλώσσα που ψηφίστηκε το 2009 και ορίζει: “οι κυβερνητικές υπηρεσίες έχουν την ιδιαίτερη ευθύνη να εξασφαλίζουν ότι η ορολογία του τομέα τους είναι προσβάσιμη, χρησιμοποιείται και αναπτύσσεται”, καθώς και στοιχεία από πολιτικές για τη γλώσσα πανεπιστημίων της χώρας.

Η **Marita Kristiansen**, αναπληρώτρια καθηγήτρια αγγλικής γλώσσας και ορολογίας στην Νορβηγική Σχολή Οικονομικών του Μπέργκεν και συντονίστρια του Νορβηγικού δικτύου Termdist, μίλησε με θέμα “Γλωσσικές πολιτικές και χρήση της γλώσσας στη Νορβηγική ανώτατη εκπαίδευση”. Αναφέρθηκε σε πρωτοβουλίες, όπως είναι η βάση ορολογίας Snorre termbase, η εθνική πύλη Ορολογίας Termportalen και η βάση όρων για τη Νορβηγική ανώτατη εκπαίδευση, καθώς και σε κείμενα που αφορούν τη γλώσσα και τη γλωσσική πολιτική στην ανώτατη εκπαίδευση. Τα περισσότερα πανεπιστήμια έχουν τοπικές πολιτικές,

ορίζουν ότι η νορβηγική θα πρέπει να είναι η προτιμώμενη γλώσσα, αλλά όταν χρειάζεται, πρέπει να χρησιμοποιούνται νορβηγική και αγγλική. Στις προπτυχιακές σπουδές χρησιμοποιείται η νορβηγική, γίνεται όμως εκτεταμένη χρήση αγγλικών συγγραμμάτων, στα μεταπτυχιακά προγράμματα αυξάνεται η χρήση της αγγλικής ως γλώσσας διδασκαλίας, ενώ στα διδακτορικά ενθαρρύνεται η χρήση της αγγλικής τόσο στη διδασκαλία όσο και στη συγγραφή των διατριβών. Αναφερόμενη σε μελέτες για τις επιδράσεις στις σκανδιναβικές χώρες, είπε ότι κατά τη διδασκαλία σε ξένη γλώσσα, οι φοιτητές υποβάλλουν και απαντούν λιγότερες ερωτήσεις, θυμούνται κατά 25% λιγότερο όταν διαβάζουν κείμενα στην αγγλική, χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να καταλάβουν ένα κείμενο που δεν είναι στη μητρική τους γλώσσα ενώ καταλαβαίνουν περισσότερα όταν διαβάζουν στη γλώσσα τους.

Η Μαριλένα Καρβολαίμου, αναπληρώτρια καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο της Κύπρου και πρόεδρος της Κυπριακής Γλωσσολογικής Εταιρείας, επεσήμανε ότι στην Κύπρο υπάρχει μέχρι τώρα διαφοροποίηση ανάμεσα στη δημόσια και την ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση. Στην πρώτη επικρατεί η ελληνική, ενώ στη δεύτερη η αγγλική, αν και η εικόνα αυτή τείνει να αλλάζει κατά περίπτωση. Αναφέρθηκε επίσης στα ζητήματα που σχετίζονται με την αξιολόγηση των επιστημονικών εργασιών των ερευνητών δεδομένου ότι δεν υπάρχει αξιολογική εκδοτική δραστηριότητα στην Κύπρο, αλλά και με τις δυσκολίες σπουδών για τους φοιτητές από την έλλειψη συγγραμμάτων στην ελληνική, από το όχι καλό επίπεδο γνώσης της αγγλικής κτλ. Καταλήγει θέτοντας για συζήτηση τους παράγοντες που μειώνουν τη σημασία της αγγλικής στο εκπαιδευτικό σύστημα και δεν την καθιστούν τη μοναδική γλώσσα διδασκαλίας στην ανώτατη εκπαίδευση και είναι: ο ισχυρός ιδεολογικός δεσμός ανάμεσα στη γλώσσα και στην ταυτότητα, η ύπαρξη θεσμικών ρυθμίσεων για τη χρήση της γλώσσας στα δημόσια πανεπιστήμια και οι πιέσεις που ασκούνται από την τοπική αγορά.

Η Πασχαλίνα Γρηγοριάδου, γλωσσική λειτουργός στο Γραφείο της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης στην Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, μίλησε για την Πολιτική και τις δράσεις πολυγλωσσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναφέρθηκε στη συμβολή των γλωσσών στον προσδιορισμό της ταυτότητας, αλλά και στην ανεύρεση εργασίας, στην επικοινωνία και τις συναλλαγές, στην πληροφόρηση. “Η γλωσσική πολιτική της ΕΕ προσβλέπει στην προστασία της γλωσσικής πολυμορφίας και στην προώθηση της γλωσσομάθειας – για λόγους πολιτιστικής ταυτότητας και κοινωνικής ένταξης, αλλά και επειδή οι πολύγλωσσοι μπορούν καλύτερα να αξιοποιήσουν τις εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και οικονομικές ευκαιρίες που δημιουργούνται χάρη στην ευρωπαϊκή ενοποίηση. Στόχος είναι κάθε Ευρωπαίος να μιλά τουλάχιστον δύο επιπλέον γλώσσες πέραν της μητρικής του”. Επίσης, αναφέρθηκε στη γλωσσική πολιτική εντός των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, στα προγράμματα κατάρτισης μεταφραστών, στις πρωτοβουλίες υποστήριξης των γλωσσικών επαγγελματιών, στα εργαλεία και βάσεις δεδομένων κ.ά.

Η Αμαλία Μόζερ, καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής, στην ομιλία της με θέμα “Πολιτισμικός κώδικας δεοντολογίας για τους Ευρωπαίους ακαδημαϊκούς”, παρέθεσε τις δεδηλωμένες αρχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη γλωσσική ποικιλότητα της Ευρώπης, προκειμένου να εξετάσει στη συνέχεια κατά πόσον οι αρχές αυτές τηρούνται στην πράξη, επίσημα και ανεπίσημα. Στην απόπειρα να σκιαγραφήσει έναν κώδικα συμπεριφοράς σε γλωσσικό και πολιτισμικό επίπεδο της πανεπιστημιακής κοινότητας και λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, τη σχετική δεοντολογία και τους οικονομικούς περιορισμούς, προτείνει λύσεις όπως: την επιμονή στην συμπερίληψη της τοπικής γλώσσας στις επίσημες γλώσσες κάθε συνεδρίου, τις πολύγλωσσες εκδόσεις των πρακτικών των συνεδρίων και των συλλογικών τόμων που προκύπτουν είτε από συνέδρια είτε από ανεξάρτητες συνεργασίες, την προσπάθεια των συμμετεχόντων σε συνέδρια να κάνουν τουλάχιστον μία εισαγωγή στη γλώσσα της χώρας υποδοχής ή σε κάποια από τις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες του συνεδρίου και τέλος την απόφαση των επιστημόνων να γράφουν τουλάχιστον μέρος του έργου τους στη μητρική τους γλώσσα.

Μετά την ολοκλήρωση των παρουσιάσεων, ο **Jan Rukens** παρουσίασε τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της ημερίδας, προκειμένου να αποτελέσουν στοιχεία για περαιτέρω διαβούλευση και προώθηση. Αυτά συνοψίστηκαν στα παρακάτω σημεία:

1. Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να εκπαιδεύονται σε όλες τις βαθμίδες, χρησιμοποιώντας τις επίσημες εθνικές γλώσσες της χώρας ή της περιοχής όπου ζουν. Για να καταστεί δυνατό να λειτουργήσουν οι πολίτες σε διεθνές περιβάλλον, θα πρέπει να εκπαιδεύονται στο να εκφράζονται και σε άλλες γλώσσες.
2. Η απόφαση χρήσης συγκεκριμένης γλώσσας (ή γλωσσών) διδασκαλίας σε σχολές του δημόσιου τομέα είναι ζήτημα με γενικότερη σημασία για την κοινωνία και θα πρέπει να λαμβάνεται δημοκρατικά. Δεν είναι ζήτημα που θα αποφασίζει η κάθε σχολή.
3. Η γραπτή και η προφορική γλώσσα είναι απαραίτητες για τη μεταβίβαση της γνώσης και των ιδεών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η εξασφάλιση του εκσυγχρονισμού αυτών των θεμελιωδών εργαλείων συνιστά απόλυτη ευθύνη των κυβερνήσεων.
4. Η πρακτική μέτρησης της ποιότητας στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης αποκλειστικά και μόνο με βάση τον αριθμό των δημοσιεύσεων και αναφορών, και η προτίμηση που δίνεται στη χρήση της αγγλικής γλώσσας στις εν λόγω δημοσιεύσεις, θα πρέπει να καταργηθεί ως διακριτική, ανεπαρκής και ανακριβής.
5. Η επιστημονική πρόοδος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος κάθε πολιτισμού. Η διαθεσιμότητα επιστημονικών αρχείων στις γλώσσες των διαφόρων πολιτισμών είναι φυσική και αναγκαία.